

ANN-SOFIE NILSSON:

(S)järegen utrikespolitik

Inte nog med att Sverige av geografins nycker har hamnat längst ut i den svår-tillgängliga periferin; vårt lands medfödda marginalism har dessutom förstärkts av en mansålder och mer av medveten politisk distansering från världen i övrigt. En del av detta har varit säkerhetspolitiskt betingat. Annat en följd av det tidigare statsbärande partiets ovilja att sälla sig till västvärldens värderingar och den kulturkrets som vi trots allt hör hemma i.

Per T Ohlsson: **Landet utanför. Saddam och ståndpunkterna.** Timbro 1991

Denna socialdemokratiska oförmåga att identifiera sig med utvecklingen i övriga västdemokratier blommade åter upp i all sin förskräckande prydno i samband med Gulfkriget, som det lilla och vanligtvis uppkäftiga Sverige konstrade sig igenom i splendid isolationism. En viktig hake i sammanhanget var givetvis USAs ledning av motståndet mot Saddam Hussein, och den amerikanska dominansen av den internationella allians som utan svensk medverkan satte stopp för Iraks ockupation av ett litet och sårbart land, vars utsatthet man tycker borde ha väckt den socialdemokratiska småstatssolidariteten till liv.

Nu blev det inte så, som vi vet; solidariteten med de små och svaga har haft en oroväckande selektiv tendens, och så långt som till det lilla, men välmående Kuwait, räckte den inte. Däremot i större utsträckning till PLO, som vanan bjuder, och som Sveriges dåvarande utrikesminister utan att darra på manschetten utpekade som ett demokratiskt föredöme under Gulfkrigets gång. Att den palestinska frågan utgjorde konfliktens kärna var en

insikt som landets socialdemokratiska regering var tämligen ensam om att nå i väst.

Sydsvenska Dagbladets politiske chefredaktör Per T Ohlsson hade den tvivelaktiga förmånen att uppleva Gulfkriget på nära håll i Israel. Det var en förmån som inkluderade kunskaper som vi svenskar vanligtvis förskonas från, som hur man bäst skyddar sig när irakiska Scudmissiler vräker ner från himlen. Hans *Landet utanför. Saddam och ståndpunkterna* är en utomordentligt välskriven uppgörelse med de mer eller mindre tvivelaktiga ståndpunkter som svenska vänsteraktörer presenterade under konfliktens gång. Ohlsson diskuterar åsikter både inom och utom den socialdemokratiska regering som raskt splittrade sig i å ena sidan en för svenska förhållanden någorlunda sansad UD-grupp, och å andra sidan i den grupp i vilken landets statsminister ingick och i vilken förvirringen för det mesta syntes komplett.

För en regering som kombinerade en solid dos av antiamerikanism med en närmast obegränsad tilltro till internationell rätt var USAs förmåga att utöva ett folkrättsligt ledarskap givetvis en förfärande upplevelse. I de passionerade diskussioner som upptog tidningarnas debattsidor var det populärt att hävda att FN, nu när organisationen sent omsider fungerade och kunde fullfölja sin tilltänkta uppgift, hade blivit "våldtaget av USA".

Per T Ohlsson skiljer ut tre ståndpunkter bland svenska vänsterdebattörer. Först det rena krigsmotstånd som hävdar bevarandet av fred till varje pris. Denna rent pacifistiska grupp samsades om debattutrymmet med de legalistiska formalister som anfördes av deras oförtröttlige mästare, Sverker Åström. Slutligen den

tredje grupp med Inga Thorsson och UD:s folkrättsexpert Ove Bring som ledande skribenter, som ansåg att FN vid detta tillfälle fungerade precis som det var tänkt, och att de militära aktionerna var regelmässiga.

Enda problemet med Per T Ohlssons redogörelse är den tendens, som vi alla fallit in i från gång till annan, att jämställa Sverige med den socialdemokrati som nu-

mera befinner sig i oppositon och därmed berövats sina chanser att ytterligare generera oss inför världen. Den nuvarande regeringen kan knappast anklagas för vare sig anti-imperialism eller anti-amerikanism, och den lär inte heller ha några svårigheter att inkorporera Sverige i den europeiska solidaritet som Ohlsson avslutningsvis nuddar vid.

DANNE NORDLING:

Förutsätter samarbete altruism?

Sociologins syn på det mänskliga samarbetet i ett utvecklat, urbant samhälle präglas fortfarande av idéer som formulerades under slutet av 1800-talet och som delvis är inspirerade av marxismen. Som en sociologisk "örideologi" kan man se begreppspar "Gemeinschaft" och "Gesellschaft" – termerna introducerades av den tyske sociologen Ferdinand Tönnies (1855–1936) i en bok med denna titel utgiven 1887. Någon adekvat svensk översättning är knappast möjlig: *gemenskap* och *samhälle* uttrycker inte vad sociologerna lägger in i de två begreppen.

Johan Asplund: **Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft.** Bokförlaget Korpen 1991

Gemeinschaft bygger på sociala relationer baserade på vänskaps- och släktband som inte grundar sig på frivillig anslutning utan på en genetiskt betingad samhörighetskänsla av relativt intim natur. Motsatsen Gesellschaft bygger på formella relationer där nytta och ändamålsenlighet betonas och där affärsmässighet och opersonlighet är förhärskande i det sociala samspelet.

Om denna *dikotomi* har professor Johan Asplund vid humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet skrivit en mycket tankvärd bok, *Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft*, som genom begreppsparets centrala ställning inom sociologin samtidigt blivit något av en sammanfattning av sociologins historia. Men det är inte bara sociologiska fenomen som brukar beskrivas i dessa termer.